

Uddannelsesefterslæb på Fyn koster dyrt i tabt velstand

Næsten hver tredje 26-årige på Fyn har ikke fået nogen uddannelse. Dette svarer til, at mere end 1.000 unge fynboer hvert år forlader folkeskolen uden at komme videre i uddannelsessystemet. Frem mod 2015 bliver det samlet set til op imod 7.000 unge fynboer uden en uddannelse. Omregnet til økonomisk tab svarer det store antal unge uden uddannelse til, at Fyn går glip af mere end 400 mio. kr. pr. år eller i alt 17 mia. kr. over de unges liv. Fyn går med andre ord glip af velstand og vækst, fordi så mange unge aldrig kommer videre fra folkeskolen.

af privatøkonom **Mie Dalskov** og stud.polit **Andreas Mølgaard**

15. marts 2010

Analysens hovedkonklusioner

- De nyeste tal fra Undervisningsministeriet viser, at Danmark er langt fra at opfylde regeringens egen målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en uddannelse efter folkeskolen. På landsplan står 25 procent af en ungdomsårgang som 26-årige uden anden uddannelse end folkeskolen, men på Fyn er andelen oppe på 28 procent.
- På Fyn står det således langt værre til med uddannelsesmålsætningen end i resten af landet. Før målsætningen er i hus, kræver det en forbedring på 19 procent på landsplan, men på Fyn en forbedring på hele 22 procent. Forskellen mellem målsætningen og den faktiske andel af unge uden uddannelse kaldes uddannelsesefterslæbet.
- Samlet set betyder det fynske efterslæb, at knap 7.000 unge fynboer ikke får en uddannelse udover folkeskolen frem mod 2015. Det giver et økonomisk tab på godt 17 mia. kr. i perioden frem til, at de unge når pensionsalderen, sammenlignet med hvis Fyn havde opfyldt 2015-målsætningen. Årligt svarer tabet i økonomisk velstand til en regning på 435 mio. kr.

Kontakt

Privatøkonom

Mie Dalskov

Tlf. 33 55 77 20

Mobil 42 42 90 18

md@ae.dk

Presseansvarlig

Janus Breck

Tlf. 33 55 77 25

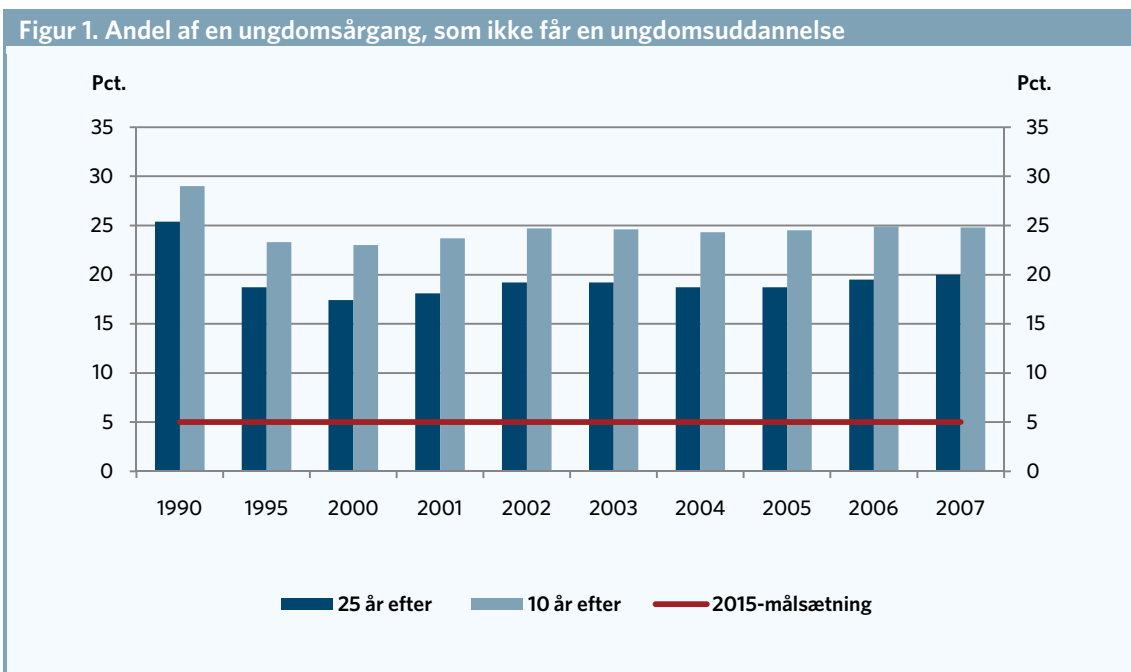
Mobil 40 61 34 38

jb@ae.dk

Danmark er langt fra 2015-målsætningen

De seneste tal fra Undervisningsministeriet viser, at færre og færre unge får en uddannelse efter folkeskolen. Siden år 2000 er udviklingen gået den gale vej, således at hver femte afgangselev fra folkeskolen i dag ikke får en ungdomsuddannelse.

Måler man på de unge som 41-årige, dvs. 25 år efter folkeskolen, er det 20 procent af en årgang, der ikke får en ungdomsuddannelse. Ser man i stedet på uddannelsesniveaet ved overgangen fra ung til voksen, som i normale statistiske og administrative afgrænsninger typisk er 25-årsalderen, er det ikke længere en femtedel, men en fjerdedel som ikke får en ungdomsuddannelse. Figur 1 viser forholdet mellem det faktiske uddannelsesniveau for unge, der forlader folkeskolen og 2015-målsætningen.

Figur: UNI-C statistik og analyse. Profilmodellen december, 2009.

Den store forskel i forhold til målsætningen betyder, at der er et efterslæb på 15 pct. Dette svarer til, at der skal ske en forbedring på 75 pct., hvis målsætningen om 5 pct. uden ungdomsuddannelse skal nås inden 2015. Dette fremgår af tabel 1.

Ved at se på uddannelsesniveaet ved overgangen fra ung til voksen, som i normale statistiske og administrative afgrænsninger 25 år, er det 24,8 pct. som står uden en ungdomsuddannelse, når der måles på de 26-årige¹. Hvis der skal ske samme procentvise forbedring for de 26-årige, betyder det, at 6,2 pct. af en ungdomsårgang må stå uden en ungdomsuddannelse².

Fordi vi ser på de unge 15 år, før målsætningen normalt evalueres, slækkes der på kravet til andelen af unge med en ungdomsuddannelse. Blandt de 41-årige må 5 procent stå uden en ungdomsuddannelse,

¹ I UNI-C statistikken er det kun muligt at se 5, 10, 15 og 25 år efter folkeskolen. Når der ses på afgangselever 10 år efter folkeskolen, vil de typisk være 25-26 år, hvorfor der i analysen ses på 26-årige.

² For at kunne beregne det økonomiske tab regnes på de 26-årige, da man her kan måle effekten over flest år i et arbejdsliv. Måler man tabet på 41-årige, risikerer man at undervurdere de økonomiske tab, da antallet af år, hvor uddannelsen giver afkast er mindre end for en 26-årig. Der sker også kun en markant forbedring på 4,5 procent på de 15 år, der går fra 26- til 41-års alderen. Ved at foretage korrektionen af 2015-målene til de 6,1 procent tages der samtidig højde for, at de 26-årige har 15 år mere til at tage en uddannelse.

mens det blandt de 26-årige er 6,2 procent. De 26-årige har så at sige ikke haft lige så lang tid til at få en ungdomsuddannelse som de 41-årige.

Tabel 1. Andel af årgang uden ungdomsuddannelse, 2007-årgangen

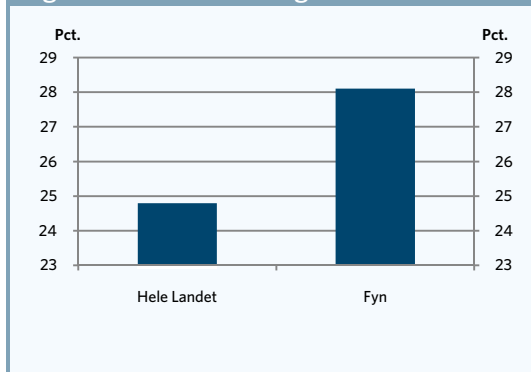
	41-årige	26-årige, hvis samme målsætning som for 41-årige
	Andele af årgang, pct.	
2007-niveau	20,0	24,8
2015- Målsætning	5,0	6,2
Efterslæb	15,0	18,6
Nødvendig forbedring, pct.	75,0	75,0

Anm.: Tabellen viser andelen af en ungdomsårgang, der står uden ungdomsuddannelse, når der ses på de 41-årige (25 år efter folkeskolen). Tredje kolonne viser, hvad kravene ville være for de 26-årige, hvis samme målsætning skulle gælde for dem som for de 41-årige.
 Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Danmarks Statistik. Profilmodellen december, 2009.

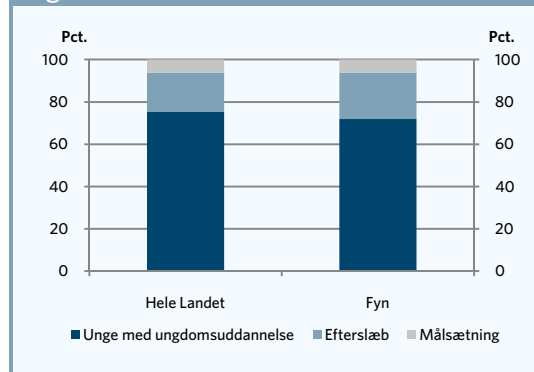
Flere unge på Fyn uden ungdomsuddannelse

På Fyn står det langt værre til end i resten af landet. Figur 2A viser, hvor stor en andel af de 26-årige på Fyn, som står uden en ungdomsuddannelse 10 år efter folkeskolen sammenlignet med situationen på landsplan. Det fremgår, at 28 pct. af de 26-årige på Fyn i dag ikke får en ungdomsuddannelse, mens tallet på landsplan er knap 25 procent.

Fyn har med andre ord et efterslæb på 22 pct., mens det på landsplan er 19 pct. Fyn står dermed overfor en større udfordring i forhold til landet som helhed, hvilket fremgår af figur 2B.

Figur 2A. Andel uden ungdomsuddannelse

Kilde: AE pba. tal fra UNI-C statistik og analyse. Profilmodellen.

Figur 2B. Efterslæb

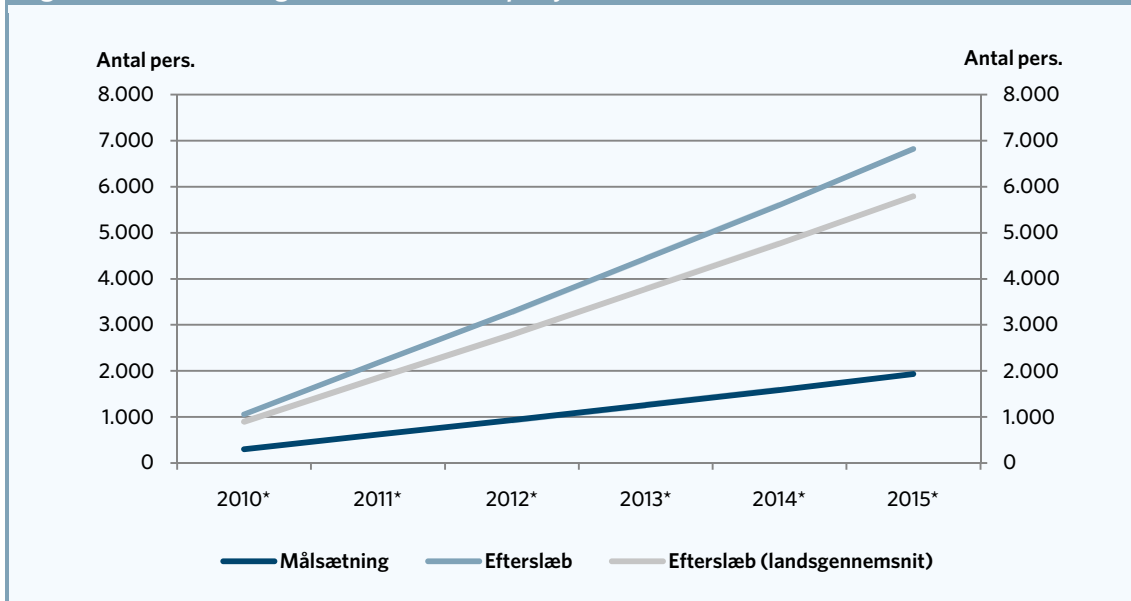
Kilde: AE pba. tal fra UNI-C statistik og analyse. Profilmodellen.

Efterslæb på Fyn koster milliarder i tabt produktivitet

Det fynske efterslæb på 22 pct. betyder, at der hvert år er ca. 1.000 unge på 26 år, der ikke får en uddannelse udover folkeskolen. Samlet set bliver dette tal til op imod 7.000 unge fynboer frem til 2015. Hvis man på Fyn havde nået regeringens målsætning, havde det blot været omkring 2.000 personer. Dette er vist i figur 3.

Figur 3 viser ydermere, at hvis efterslæbet på Fyn havde været på samme niveau som på landsplan, svarende til ca. 19 pct., ville antallet af 26-årige uden uddannelse have været nede på knap 5.800 personer – altså godt 1.000 færre.

Figur 3. Antal af 26-årige uden uddannelse på Fyn frem mod 2015

Anm.: Beregningerne viser hvor mange 26-årige, der hvert år står uden ungdomsuddannelse. Dette antal akkumuleres over perioden 2010-2015, hvormed de 6.800 nås i 2015. Efterslæbet er beregnet ud fra den procentvise forbedring, målsætningen kræver for de 41-årige, og de faktiske tal for 26-årige. Se tabel 1.

Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Statistikbanken (PROG109).

AE har beregnet, hvor meget dette efterslæb betyder i økonomisk tab. Tabet er beregnet ved at se på livsværditilvæksten frem til pensionsalderen. Livsværdien er beregnet som summen af markedsindkomst fratrukket omkostninger til uddannelse. Livsværditilvæksten måler så at sige, hvor meget de unge bidrager med over livet frem til pensionsalderen.

I gennemsnit vil 26-årige med kompetencegivende uddannelse bidrage med 10-20 mio. kr. frem til 65-årsalderen. Dette giver en mertilvækst over livet på 3-13 mio. kr. set i uforhold til ufaglærte.

Livsværditilvæksten vil være påvirket af forskelle i ledighedsrisiko, arbejdstid og lønniveau for de enkelte uddannelser, når der ses på de gennemsnitlige effekter. Derfor er livsværditilvæksten også beregnet for fuldtidsbeskæftigede, der viser den rene effekt på produktiviteten.

Af tabel 2 fremgår det, at der er store produktivetsmæssige gevinster af uddannelse. Selv når der er retset for forskelle i arbejdstid og fravær fra arbejdsmarkedet, er livsværditilvæksten betydelig højere for personer med kompetencegivende uddannelse end for ufaglærte. Merværditilvæksten for fuldtidsbeskæftigede ligger på 1-11 mio. kr.

Tabel 2. Livsværditilvækst fordelt på uddannelsesniveau

	Livsværditilvækst		Merværditilvækst ifht. ufaglærte	
	Alle	Fuldtidsbeskæftigede	Alle	Fuldtidsbeskæftigede
	Mio. kr.			
Ufaglært	7,4	13,4	-	-
Erhvervsuddannelse	10,2	14,2	2,9	0,8
Alle videregående udd. (simpel gns.)	15,3	19,3	7,9	5,9
Kort videregående	12,7	16,2	5,3	2,9
Mellemlang videregående	13,1	17,0	5,7	3,7
Lang videregående	20,1	24,7	12,8	11,4

Anm.: Tabellen viser livsværditilvæksten, dvs. summen af markedsindkomst fratrukket omkostninger til uddannelse over livet målt fra voksenalderen og frem, dvs. fra 26-65 år. Livsværditilvæksten for ufaglærte dækker kun personer med uddannelse på folkeskoleniveau.
Kilde: AE på baggrund af Danmarks Statistiks registerdata (2007).

Hver eneste 26-årig, som står uden ungdomsuddannelse, betyder millioner af kr. i tabt velstand for Danmark i mange år frem. Gennem de unges liv går samfundet glip af den merværdi, som uddannelsen ville have givet.

Hvis det antages, at de 6.800 unge på Fyn uden en ungdomsuddannelse i stedet havde opnået en erhvervsuddannelse eller videregående uddannelse, ville det have betydet velstandsgevinster i milliardklassen.

Ud fra den faktiske uddannelsesfordeling blandt de 26-årige³ på Fyn vil hver person med en kompetencegivende uddannelse i gennemsnit bidrage med 2,5 mio. kr. over livet fra det 26. til det 65. leveår.

Det fynske uddannelsesefterslæb på 6.800 personer giver dermed et samlet velstandstab på 17,1 mia. kr. over livet - nemlig 6.800 unge uden uddannelse regnet op med en tabt gevinst på 2,5 mio. kr. Det svarer til 400 mio. kr. pr. år gennem de unges liv frem til pensionsalderen.

Hvis uddannelsesefterslæbet på Fyn havde ligget på niveau med landsgennemsnittet, havde velstandstabet været 3 mia. kr. mindre, nemlig 14,5 mia. kr., idet tabet på de 2,5 mio. kr. kun skulle gælde for 5.800 unge.

Tabel 3. Velstandstab grundet uddannelsesefterslæb pr. liv for 26-årige

	Fyn (faktisk)	Fyn (landsgennemsnit)
	Mia. kr.	Mia.kr.
Tab pr. år	0,44	0,37
Samlet tab (26-65år)	17,1	14,5

Anm.: Tabellen viser produktivitetstab over livet fra det 26. til det 65. leveår ved, at 6.800 unge på Fyn frem mod 2015 ikke får en ungdomsuddannelse grundet efterslæb ifht. 2015-målsætningen i perioden 2010-2015. Det antages, at alle de 6.800 unge alternativt kunne have fået en kompetencegivende uddannelse, der svarer til den nuværende uddannelsesfordeling blandt de 26-årige i 2007. Tabet vil komme i de unges liv, dvs. det akkumuleret tab fra 2010-2054. Se boks 1.

Kilde: AE på baggrund af tal fra UNI-C og Danmarks Statistiks registerdata (2007).

³ Den faktiske uddannelsesfordeling blandt 26-årige på Fyn er fundet via UNI-C's profilmodel.

Det livslange efterslæb kan omregnes til årlige tab. Over et liv bidrager en 26-årig med uddannelse med 2,5 mio. kr. mere end en 26-årig uden uddannelse, hvilket svarer til 64.000 kr. pr. år.

Opregnet med antallet af unge svarer de 64.000 kr. pr. år og 6.800 unge uden uddannelse til 435 mio. kr. pr. år.

Hvis uddannelsesniveaet på Fyn havde ligget på landsgennemsnittet, ville 1.000 færre have stået uden en uddannelse. Dette giver et årligt tab på 63 mio. kr. mindre pr. år nemlig i alt et tab på 372 mio. kr.

Uddannelse til alle er løsningen

Det, at uddannelsesniveaet i dag ligger langt under 2015-målsætningen, gør, at samfundet lider store økonomiske tab. Det nuværende uddannelsesniveau betyder, at der for hver årgang er flere tusinde unge, der kun har folkeskolens afgangsprøve som højeste uddannelse. Antallet af ufaglærte bliver dermed større og større for hver årgang, og resultatet bliver, at samfundet går glip af milliarder. Dels fordi ufaglærte har en dårligere tilknytning til arbejdsmarkedet, og dels fordi produktiviteten stiger, når unge får en ungdomsuddannelse.

Som denne analyse viser, kommer den store andel af unge, der hvert år ikke kommer videre fra folkeskolen, til at koste samfundet dyrt. Regionalt set, er Fyn et af de områder, hvor det står særlig grelt til med uddannelsesniveaet.

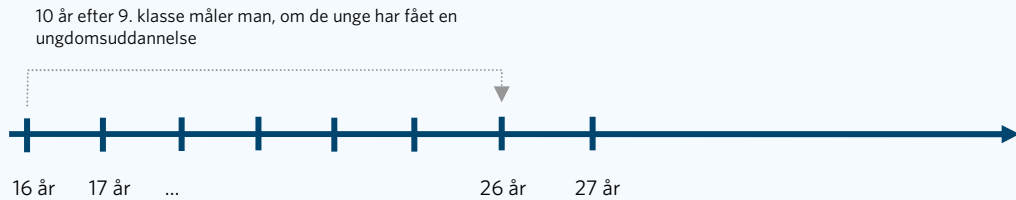
AE mener, at alle unge skal have 13 års uddannelse, så det laveste uddannelsesniveau i Danmark i fremtiden er en ungdomsuddannelse.

Denne obligatoriske ungdomsuddannelse må dog ikke forveksles med 13 års skolepligt. Det værste, vi kan gøre i forhold til de skoletrætte, er at udvide skolepligten til 13 år. Der bør udvikles nye uddannelsesstilbud med et større praktisk indhold, hvor arbejde og uddannelse kan kombineres på nye måder. Og ingen under 18 bør være i et job, med mindre de er under uddannelse, eller der er knyttet en klar aftale mellem den unge og arbejdsgiveren om, at der gradvis bygges uddannelse på. På den korte bane er det helt centralt, at ingen unge tvinges til at afbryde deres erhvervsuddannelse, fordi de ikke kan få en praktikplads.

Boks 1. Opgørelse af produktivitetstab

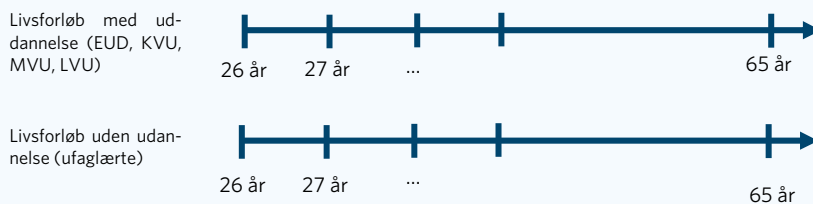
Regeringen har en målsætning om, at 95 pct. af en ungdomsårgang skal have en uddannelse ud over folkeskolen i 2015 - dvs. enten en erhvervsuddannelse eller en gymnasial uddannelse. I denne analyse ses der på, hvad det koster i tabt velstand, at mange flere unge står uden en ungdomsuddannelse. Ud fra andelen af unge, der ikke har en uddannelse ud over folkeskolen 10 år efter 9. klasse, findes antallet af 26-årige, der kommer til at stå uden uddannelse i årene fra 2010-2015. Det samlede antal 26-årige, der ikke får en uddannelse, sættes dernæst i forhold til den gennemsnitlige produktivitetsgevinst pr. liv fra det 26. til det 65. leveår, der er hos de uddannede sammenlignet med personer uden uddannelse.

Først undersøges hvor stor en andel af de unge, der ikke har en uddannelse udover folkeskolen 10 år efter 9. klasse:

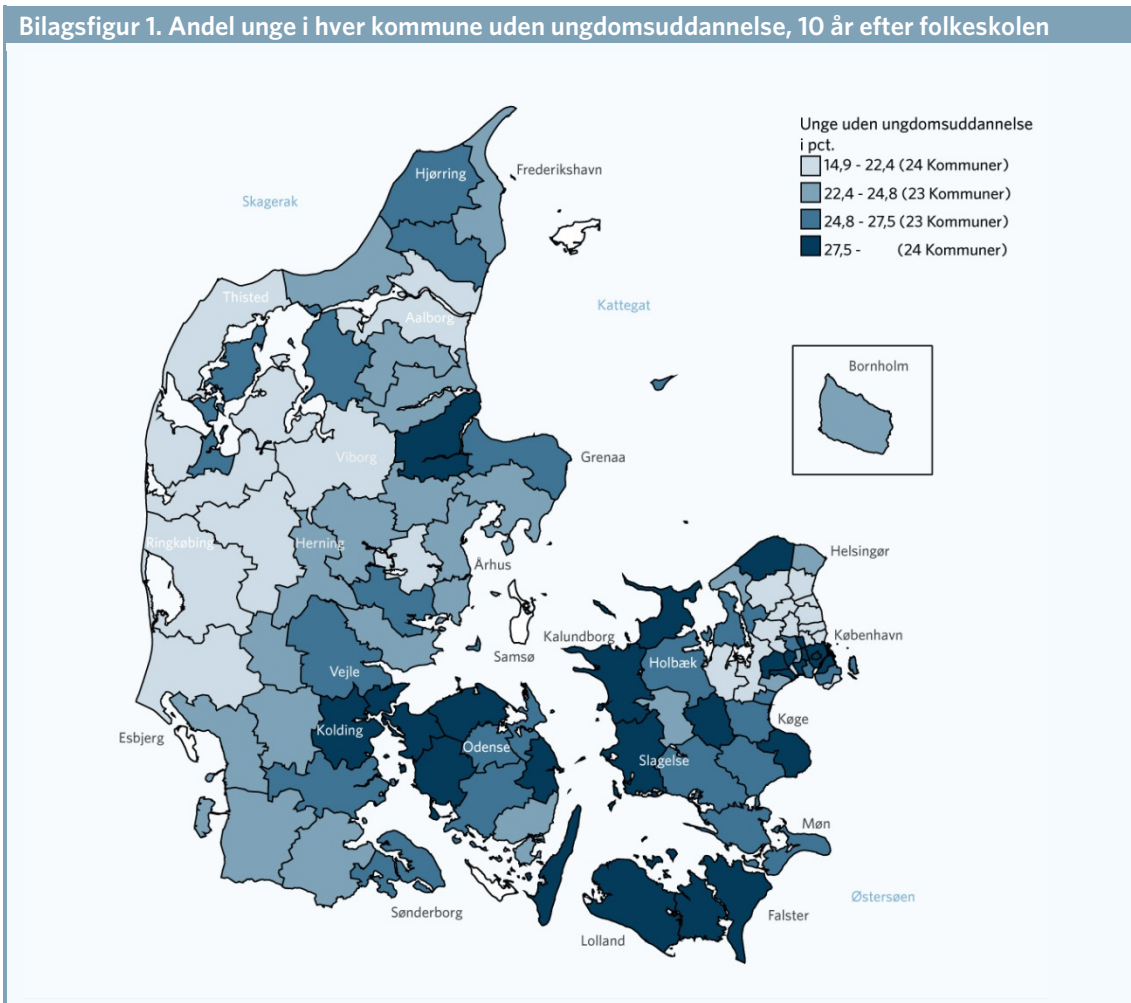

Dernæst sættes andelen af unge uden uddannelse i forhold til regeringens målsætning om, at 95 procent af en årgang skal have en ungdomsuddannelse. Forskellen mellem den faktiske andel og målsætningen kaldes *efterslæbet*, og ud fra Danmarks Statistiks befolkningsprognoser kan det samlede antal 26-årige uden uddannelse som følge af *efterslæbet* udregnes.

Til sidst udregnes produktivitetstab for samfundet ved *efterslæbet*. Dette gøres ved hjælp af livsværditankegangen. Produktivitetsgevinsten pr. person er forskellen mellem indkomsten for de uddannede og dem uden uddannelse, når der ses på fuldtidsansatte. Det antages her, at de 26-årige, der ikke får en uddannelse, ville have fået en uddannelse svarende til den faktiske fordeling blandt de 26-årige, der kom videre efter folkeskolen. Det samlede tab afhænger således af antallet af 26-årige uden uddannelse, den gevinst samfundet går glip af per uddannelse og den faktiske uddannelsesfordeling svarende til den uddannelse, som de 26-årige ville have fået.

Bilag 1.

Kilde: AE på baggrund af UNI-C.